

Cena mléka – a co bude dál?

„Cena mléka v posledních týdnech trhá rekordy“, četli jsme do konce roku téměř každý den v novinových titulcích a poslouchali z médií. Nákupní ceny za syrové mléko překročily ve 4. čtvrtletí v některých zemích unie dokonce i 50 ct za kg, v ČR se dostaly v prosinci v průměru již na rekordních 9,99 Kč l⁻¹ a tento růst cen u nás pokračuje i v roce letošním. Farmáři se radují, že se jim „konečně vyplácí mléko vyrábět“, jeho zpracovatelé nejprve naladěni příznivým vývojem zahraničního obchodu z loňského 2. pololetí jsou náhle znepokojeni oprávněnými obavami, zda je možné při těchto navýšeních ještě realizovat odbyt výrobků na domácím trhu. Mnozí mlékaři se také strachovali, aby jim snad další cisternu mléka nepřetáhla a nepřeplatila konkurenční mlékárna v Německu. A jak to viděl spotřebitel? Ten byl zděšen zcela – jednak někdy z až katastrofálních informací dostávajících se mu z médií, ale především z reality, se kterou byl denně konfrontován v obchodě: „Ježíšmarjá“, kam až se ta cena mléka, másla či sýrů ještě došplhá? A co bude dál, až nám k tomu ještě zvýší „dépéháčko“ a zdraží energie.“ Na trhu s mlékem vládla nervozita, která sebou přinášela další a další zdražování. Otázkou bylo také, jak se takovýto vývoj odrazí ve spotřebě této zdraví prospěšné potraviny a jak také ovlivní celkovou ekonomiku v odvětví? Ano, taková byla a bohužel stále zůstává realita posledních dnů....

Za loňský vývoj na mléčném trhu byli často kritizováni analytici i politici, že jej nedokázali předvídat a lépe usměrnit. Byla však tato kritika namístě? Těžko říci, ale spíše ne. Faktorů, které trh s mlékem ovlivňovaly, byla totiž celá řada a v průběhu roku 2007 se naprosto nečekaně zkombinovalo působení hned několika z nich současně, což zřejmě nebylo možné předvídat ani v těch nejpesimističtějších scénářích. Jednotlivé příčiny překotného vývoje byly zmiňovány v médiích každodenně. Ať už to byl a je růst spotřeby mléka v rozvíjejících se civilizačních centrech (především Čína, Indie a jihozápadní Asie), kterému není schopen plně vyhovět světový trh, či nevyzpytatelné počasí v mnoha světových produkčních regionech (např. sucho ve Středozeví, ale i ve střední Evropě, ale především pak v mlékařských centrech Austrálie a Nového Zélandu) způsobující propad ve výrobě mléka. K tomu se dnes přidává rovněž stoupající spotřeba zemědělských komodit k technickým účelům na biopaliva ovlivňující dostupnost a cenový vývoj krmiv s nepřímým dopadem na ceny potravinových surovin. A pak zde jsou samozřejmě vlivy ekonomicko-politické, ať už rostoucí cena ropy, vývoj vzájemných kurzů hlavních světových měn a politická nestabilita v řadě oblastí světa. Doprovodným jevem všeho bývá i spekulativní jednání některých podnikatelů. To vše byla a je realita, se kterou se musíme vyrovnávat, lépe řečeno, se kterou se musí vyrovnat sám trh, aby se vždy navrátil do své rovnováhy.

Ale na lepší časy se přesto už blýská. Tak za prvé je zde fakt, že vývoj cen komoditních mlékárenských výrobků na světových trzích zaznamenává od konce minulého roku

významný obrat. Ceny sušeného mléka a syrovátky poklesly o více než 50 % ze svých loňských cenových stropů. K poklesu cen se snaží vytvořit prostor i Evropská unie, která v polovině letošního března rozhodla o dalším uvolnění, resp. navýšení mléčných kvót, čímž vytvořila prostor ke zvýšení zatím ještě stále regulované produkci mléka v Evropě. Tento fakt může rovněž částečně ovlivnit vývoj cen. Ke změně přispěje určitě i letošní pozitivní změna počasí v Oceánii, které se po několika abnormálně suchých letech dostává do normálu, což umožňuje opětovné navýšení mléčné produkce. Trh s mlékem se tak zase pomalu stabilizuje, i když z pohledu cen je tato stabilita poněkud posunutá. Predikce holandské Rabobank specializující se na agrobusiness totiž hovoří jasně: průměrná evropská cena mléka pro příští rok bude o 10 centů vyšší než v roce 2006 a bude se pohybovat v rozmezí 38 až 40 centů. Současná nasycenost světového mléčného trhu však sráží predikovanou cenu ještě níže. V sousedním Německu byl zaznamenán meziměsíční pokles mezi prosincem a lednem 4,5 % a obdobné snížení se očekává ještě v příštích měsících. Mléko se zde začíná vykupovat za daleko nižší ceny, než se kterými jsme se setkávali ve 4. čtvrtletí roku 2007.

Mléko zůstane do budoucna citlivou komoditou a svým způsobem určitě i strategickou surovinou. Postupná westernizace životního stylu asijské společnosti doprovázená růstem spotřeby této základní potraviny to ještě potvrdí. V Asii se zvýší mléčná produkce, v Americe a Oceánii dojde určitě k jejímu oživení. Evropská unie je připravena přehodnotit svoji zemědělskou reformu, která měla své opodstatnění v době vzniku, současný vývoj však ukazuje, jak se moc nevyplácí zasahovat do přirozeně fungujícího trhu a do citlivě vyváženého poměru mezi nabídkou a poptávkou. Na jakékoliv ovlivňování a řízenou regulaci v konečném efektu doplácíme totiž my spotřebitelé a daňoví poplatníci.

Jen se obávám jednoho. My v Čechách si totiž často tak trochu „sedíme na vedení“. Růst nákupních cen započal v západní Evropě loni již koncem 1. pololetí, ale k nám se dostavil teprve v průběhu září. A zatímco v prvních třech měsících letošního roku farmářská cena mléka u nás stále ještě roste (současný průměr je 10,04 Kč l⁻¹, přičemž některé mlékárny platí cenu ještě vyšší), v okolních zemích jsou vysoké ceny mléka již minulostí. Kéž bychom i my na tento zvrat nemuseli čekat zase tak dlouho. Přineslo by to uklidnění, rychlejší stabilizaci trhu a zabránilo by se spekulativním jednáním všech těch, kteří chtějí z takového vývoje vyžít co nejvíce a za každou cenu. A v současné době by to velmi prospělo hlavně mlékárnám, které se vzhledem k silnému tlaku maloobchodu na snižování cen při současných vysokých cenách placeným zemědělcům dostávají do červených čísel. A prospělo by to určitě nám všem, tedy spotřebitelům.

Jiří Kopáček
Českomoravský svaz mlékárenský